

Reuzenbever en Grote Tegelse hert op openbare conferentie in Steyl

Dick Mol¹, Ted van Meijel² en Bart Faassen³

Ter gelegenheid van het 150-jarig bestaan van het Kloosterdorp Steyl bij Tegelen, organiseert de Stichting Botanische tuin Jochumhof in Steyl een conferentie over de planten en dieren van ruim twee miljoen jaar geleden. In het zogeheten Tiglien - een periode in de geologie die is vernoemd naar de Limburgse plaats Tegelen - leefde hier onder andere de reuzenbever en het Grote Tegelse hert. De conferentie is opgezet voor een breed publiek zal plaatsvinden op vrijdag 23 mei 2025 in het Limburgs Schutterij Museum in Steyl, op loopafstand van de botanische tuin de Jochumhof.

De Jochumhof

Verborgen achter oude muren, midden in het dorpje Steyl, ligt de Jochumhof; een enclave van natuur, historie en rust met een prachtig uitzicht over de Maas. Het oudste deel van deze unieke tuin in Steyl werd aangelegd in 1799, toen hier een kapitaal landhuis stond. In 1933 startte de enthousiaste pater Peter Jochum er een botanische tuin om de praktijklessen biologie aan de priesterstudenten te ondersteunen. Vanuit alle werelddelen brachten missionarissen plantenzaden naar Steyl. Diverse deeltuinen stammen nog uit deze periode. Waar de pater begon met zaadjes staan nu kolossale bomen, waaronder de mammoetboom met zijn opmerkelijk zachte bast.

De Tiglientuin

Een van de grootste deeltuinen van de Jochumhof is de Tiglientuin, aangelegd in 1978. De geologische periode van het Tiglien is over de hele wereld bekend, maar uitgerekend in Nederland relatief onbekend. Het doel van de Tiglientuin is bezoekers een indruk geven van het oorspronkelijke Tegelse landschap van ongeveer twee miljoen jaar geleden. In de Tiglientuin is onder anderen een bronzen beeld van de reuzenbever, *Trogotherium cuvieri*, van hand van de wetenschapskunstenaar Remie Bakker uit Rotterdam te zien. Deze bever, die ondanks zijn naam bepaald geen reus was, is een beeldbepalend, iconisch zoogdier uit de ijstijd. We hopen aan het einde van de Tiglien Conferentie op 23 mei 2025 ook een ander kenmerkend zoogdier uit het Tiglien in replica te onthullen; het Grote Tegelse hert, *Eucladoceros ctenoides*.

Klei als sleutel

Aan het eind van de negentiende eeuw bloeide bij Tegelen de klei-industrie. De Tegelse klei is ongeveer twee miljoen jaar geleden afgezet. Bij het steken van de klei kwamen regelmatig fossiele resten van zoogdieren, plantenzaden, vruchten en houtresten en ook schelpen of huisjes van weekdieren naar boven. Het zijn de bewijzen van de enorme

biodiversiteit uit het eerste interglaciaal, ofwel een 'tussenijstijd' in het Pleistoceen: het Tiglien. Het was een tijd dat ook neushoorns, mammoeten, grote herten en berberapen het landschap bewoonden. Tegelen werd dankzij de klei en de fossielen op die manier voor geologen de naamgever - de 'typelocaliteit' - van het Tiglien.

Onderzoek

De afgelopen eeuw hebben veel wetenschappers zich op het Tiglien gestort. Onder hen was ook de beroemde Nederlandse paleontoloog professor Eugène Dubois. De Engelse paleobotanici Clement en Eleanor Mary Reid bestudeerden vooral de plantaardige resten. Zij concludeerden dat de flora afkomstig was uit een nog niet benoemde geologische periode die aanzienlijk ouder was dan het Cromer Forest Bed, de naamgever van het Cromerien van ruim een half miljoen jaar terug. Zij waren het die deze periode de naam 'Teglian' gaven, later verbasterd naar 'Tiglien'. De geoloog, palynoloog en paleobotanicus Waldo Zagwijn onderzocht de pollen uit de kleiige afzettingen en concludeerde op basis van die bewijzen dat er binnen de tussenijstijd van het Tiglien nog verschillende fasen te onderscheiden waren.

De fauna van Tegelen is aan het begin van de vorige eeuw uitvoerig bestudeerd en beschreven door studenten van Dubois, waaronder de pater Johan Bernsen en mevrouw Antje Schreuder. Hun werk over de Tegelse neushoorns en bevers geldt nog altijd als het naslagwerk waar vaak en door velen naar wordt verwezen. Dankzij deze onderzoekers is de Klei van Tegelen wereldwijd bekend geworden.

Tiglien Conferentie in Steyl

Tijdens de Tiglien Conferentie zullen sprekers van naam en faam tien voordrachten geven, van een kwartier tot maximaal een half uur. Zij verzorgen voordrachten over de paleobotanie van het Tiglien, over de collecties in verschillende musea, over de grote en kleine zoogdieren, de schildpadden, de vissen en de weekdieren uit deze periode. Ook Eugène Dubois, de ontdekker van de *Homo erectus*, zal aan de orde komen op deze conferentie. Deze bijeenkomst wordt voorgezeten door Professor Leon Claessens van het Maastricht Science Programme van de Universiteit Maastricht en wordt mede georganiseerd door Dick Mol van het Mammoet Laboratorium in Historyland te Hellevoetsluis. Ter gelegenheid van deze Tiglien Conferentie verschijnt ook een rijk geïllustreerd boek met uitgebreide samenvattingen van de voordrachten. Begin 2025 zal een eerste rondschriften verzonden worden aan belangstellenden (alle WTKG-leden ontvangen dat rondschriften via hun bestuur). In verband met de organisatie van deze Tiglien Conferentie die gehouden gaat worden in het Limburgs Schutterij Museum in Steyl. De conferentie zal toegankelijk zijn voor alle geïnteresseerden.

¹Dick Mol, Mammoet Laboratorium, Historyland Hellevoetsluis, Ravenseweg 1C, 3223 LM Hellevoetsluis, e-mail: dick@hystoryland.nl

²Ted van Meijel, Stichting Botanische tuin Jochumhof, Veerweg 1B, 5935 BK Steyl, e-mail: tedvanmeijel@gmail.com

³Bart Faassen, Stichting Botanische tuin Jochumhof, Veerweg 1B, 5935 BK Steyl, e-mail: bart@faassen.nl

TIGLIEN CONFERENTIE

OP VRIJDAG 23 MEI 2025 IN HET

LIMBURGS SCHUTTERIJ MUSEUM
ROZENSTRAAT 18, 5935 AN STEYL

(LOOPAFSTAND VAN DE BOTANISCHE TUIN JOCHUMHOF)

DE CONFERENTIE IS TOEGANKELIJK
VOOR ALLE GEÏNTERESSEERDEN

Landschapsreconstructie van het Tiglien landschap, door B.F.M. Collet geschilderd in 1978 op advies van professor Dr W.H. Zagwijn, Dr M. Freudenthal en Dr H.J.W.G. Schalke.